

Kovalchuk L.I.

Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS IN NATIONAL SCHOOL: PEDOLOGICAL ASPECT (FIRST THIRD OF XX CENTURY)

Summary

The article is devoted to the problem of forms of organization of studies at domestic school in first third of XX century. Basic advantages and lacks of the studio system, Dalton Plan, the method of projects and class-and-lesson system are analysed. Attention is focused on the ideas of leading pedologists in relation to the psychological features of studies in a primary school age and features of lessons in accordance with the age categories of children. Potential of lesson as a basic form of organization of studies and leading role of teacher are exposed. The value of teacher's personality and his/her ability to effectively organize educational process is substantiated.

Keywords: pedology, forms of organization of studies, educational process, lesson, class-and-lesson system.

УДК 378.09:339.9.012.24

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОПТИМАЛЬНОГО ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Кричківська О.В.

Тернопільський національний економічний університет

Розглянуто комплекс організаційно-педагогічних умов оптимального формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності у відповідності з метою експериментального дослідження. Виокремлено ключові фактори реалізації кожної та різновиди міжкультурного навчального середовища: імерсійне, віртуальне, дискурсивне та інтерактивне. На основі конкретизованих показників уточнено критерії ефективності організаційно-педагогічних умов та запропоновано план їх реалізації, апробований на практиці. При цьому робиться висновок про те, що організаційно-педагогічні умови як комплекс взаємопов'язаних та взаємозумовлених факторів, цілеспрямовано оптимізують навчальне середовище для забезпечення досягнення очікуваного рівня міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності на базі розширення існуючих можливостей університетської системи освіти.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови, міжкультурна комунікативна компетентність, фахівці зовнішньоекономічної діяльності, імерсійне, віртуальне, дискурсивне, інтерактивне навчальне середовище.

Постановка проблеми. У зв'язку із сучасними складними глобалізаційними процесами особливого значення набуває проблема взаємодії і комунікації між представниками різних культур. Сьогодні висуває серйозні вимоги до фахівців, які працюють у сфері міжнародних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності: вільне володіння іноземними мовами, знання тонкощів міжкультурної комунікації і культури поведінки та ін. Ці вимоги рівнозначно стосуються майбутніх фахівців і відображають соціальне замовлення суспільства системі вищої освіти, яка повинна зорієнтувати професійну підготовку з урахуванням міжнародних стандартів, спираючись на національну законодавчу базу. Тому актуалізуються педагогічні дослідження, пов'язані із оптимізацією процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності та створенням відповідних педагогічних умов.

Аналіз останніх досліджень. Питання підготовки студентів вищих навчальних закладів до участі в міжкультурній комунікації і формування їх міжкультурної комунікативної компетентності, є предметом дослідження багатьох наук: філософії (М. Бахтін, В. Біблер, та ін.), культурології (В. Єрасов, М. Каган, Ю. Лотман та ін.), антропології (Едвард Т. Холл, Ф. Клакхон, А. Кребер, Р. Портер, Л. Самовар та ін.), психології (М. Беннет, Л. Виготський та ін.), лінгвістики (М. Бергельсон,

Є. Верещагін, В. Костомаров, О. Леонтович та ін.), методики викладання іноземних мов (М. Байрам, Ж. ван Ек, О. Тарнопольський, С. Тер-Мінасова, Л. Щерба та ін.), педагогіки (Ю. Караулов, Н. Маркова та ін.).

У численних дисертаційних працях вітчизняних та зарубіжних науковців, які з'явилися за останні десять років у педагогіці, досліджуються проблеми міжкультурної або полікультурної освіти (Л. Воротняк, О. Грива), дидактичні аспекти формування навичок міжкультурної комунікації студентів у процесі фахової підготовки (Р. Гришкова, Н. Кобзар, С. Шехавцова), формування соціокультурної компетентності в контексті вивчення іноземних мов (Г. Єлізарова, М. Сафіна). Різні підходи до визначення поняття міжкультурне спілкування/міжкультурна комунікація, його структури і процесу формування відповідних навичок розкриті у дослідженнях П. Донця, А. Садохіна, особливості міжкультурної взаємодії в контексті діалогу культур і цивілізацій – Н. Ішханян, В. Сафонові. На думку більшості науковців теоретично обґрунтовані та реалізовані організаційно-педагогічні умови відіграють вирішальну роль у даному процесі, більше того – виступають основою формування міжкультурної комунікативної компетентності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Аналіз

психологічних і педагогічних джерел, присвячених проблемі формування міжкультурної комунікативної компетентності свідчить про те, що питання, пов'язані із розробкою організаційно-педагогічних умов формування міжкультурної комунікативної компетентності на основі оптимізації міжкультурного середовища та визначення їх ефективності залишилися поза увагою дослідників. Тому організаційно-педагогічні умови оптимального формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності стали предметом даного дослідження.

Мета статті – обґрунтувати комплекс організаційно-педагогічних умов оптимального формування міжкультурної комунікативної компетентності (МКК) та шляхів їх реалізації у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Виклад основного матеріалу. Загальновідомим є факт, що випускника економічного університету формує не лише предметний зміст основ наук, які вивчаються, а й середовище, у якому домінує сприяння постійному особистісному і фаховому зростанню, максимальному забезпеченню розвитку комунікативних умінь та міжкультурних навичок майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності.

На початку розглянемо зміст понятійного апарату нашого дослідження. Термін *педагогічна умова* у педагогічному словнику трактується як певна обставина чи обстановка, що впливає на формування та розвиток педагогічних явищ, процесів, систем, якостей особистості [5, с. 97]. Завдяки педагогічним умовам реалізуються структурні компоненти технології або моделі (сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних форм, засобів та матеріальних можливостей їх здійснення), що забезпечують успішне вирішення поставленого завдання [7].

Поняття *організаційно-педагогічна умова* більше прив'язане до організації навчально-виховного процесу, складовими якого є не тільки цілі навчання, методи, форми і засоби, а також взаємозалежна навчальна діяльність викладача та студентів [4]. Окремо слід відзначити актуальність іншого визначення організаційно-педагогічних умов як сукупності взаємопов'язаних факторів, необхідних для ціленаправленого впливу на процес формування професійної компетентності через ключові та базові компетенції [2]. Враховуючи зазначене вище у контексті нашого дослідження уточнюємо, що організаційно-педагогічними умовами ефективного формування МКК є комплекс взаємопов'язаних та взаємозумовлених факторів, які цілеспрямовано оптимізують навчальне середовище для забезпечення досягнення очікуваного рівня міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ЗЕД на базі існуючих можливостей університетської системи освіти.

При цьому наше розуміння *компетентності* базується на ідеях про те, що компетентність, як комплексний особистісний ресурс, є запорукою дієздатності, конкурентоспроможності особистості, показником освіченості, продуктом навчання/учіння і соціалізації. Саме так, через досягнення *комунікативної компетентності* у нашому дослідженні актуалізується позитивна зміна особистості в плані досягнення полікультурності, досвіду взаємодії/комунікації в міжкультурному середовищі, розвитку особистісних якостей (таких як відповідальність, неупередженість, рішучість, організованість) і потенційних можливостей, які

також є вагомими стимулами самоствердження молодої людини як фахівця. Отже, щодо *міжкультурної комунікативної компетентності*, то це поняття розглядається нами як інтегративне утворення особистості, що є результатом/продуктом цілеспрямованого навчання/учіння і соціалізації, який досягається через міжкультурний досвід спілкування, інформаційний обмін, продуктивну взаємодію у міжкультурному середовищі на рівні окремих індивідів/професійних груп/команд, передбачає свідомий вибір поведінкової моделі/інтерактивної стратегії та детермінується акцепцією культурних відмінностей комунікантів.

Педагогічною наукою і практикою доведено, що *формування МКК* – це складний, багатогранний, нелінійний процес, цілеспрямованого навчання/учіння. Однак оскільки означений феномен піддається моделюванню, педагогічному управлінню і корекції, то ведеться безперервний пошук шляхів його оптимізації.

Останнім часом трапляються досить активні дискусії навколо нового підходу до навчання – *середовищного*, а також навколо освітнього/навчального середовища, його потенційних можливостей, критеріїв оцінювання тощо (М. Вайндорф-Сисоева, В. Слободчиков, С. Сергеев, та ін.). Науковці вказують на те, що *навчальне середовище*:

- представляє систему навчання, яка породжує «постійний потік навчальних впливів»;
- сприяє «множинній взаємодії» суб'єктів навчального процесу;
- має свої унікальні властивості і характеризується інноваційністю;
- основним критерієм оцінки навчального середовища є «позитивна зміна в особистісному розвитку».

Зазначені характеристики мають особливе значення для нашого дослідження і служать основою для подальшого вивчення даного феномена. Відтак, на нашу думку, термін *навчальне середовище* відображає відкрити, певним чином організовану педагогічну систему, яка здійснює безперервний позитивний вплив на суб'єктів взаємодії/комунікації для їх успішного розвитку і самореалізації. Навчальне середовище проектується для забезпечення виникнення і підтримки бажання студента виконувати поставлені завдання, вирішувати все більш складні задачі, збагачувати свій досвід МКК і таким чином самовдосконалюватися.

Міжкультурна комунікація, або множинна мовленнєва/немовленнєва взаємодія представників різних культур, передбачає серйозну багатовекторну попередню підготовку її учасників. Аналізуючи особливості міжкультурного спілкування, ми виділяємо наступні: обидві сторони міжкультурної ситуації *у подальшому взаємодії*, по-перше, поставлені перед фактом необхідності пошуку взаєморозуміння, не тільки через акцепцію спільних цінностей але й відмінностей; по-друге, вони повинні володіти найновішою інформацією щодо теми чи предмету обговорення; по-третє, вони мають вільно почувати себе у просторі і часі полікультурного середовища; по-четверте, вони зобов'язані не лише усвідомлювати, а й нести відповідальність за кожне своє слово, репліку в діалозі, висловлену думку чи аргумент.

Все це стає можливим за умови цільової трансформації навчального середовища у *міжкультурне навчальне середовище* з його потенціалом та інноваційністю. Безперечними перевагами міжкультурного навчального середовища є: ширше поле учбової/навчальної та позанавчальної діяль-

ності; значно більше можливостей для збагачення досвіду міжкультурної діяльності; реальний шанс перевірити себе на різних рівнях (знань, умінь, навичок, конкурентоспроможності, здатності до відстоювання своєї позиції, серйозної аргументації і т. п.), порівняти себе з представниками іншої культури і дати оцінку. Обмежившись рамками своєї дослідницької роботи, додамо лише, що міжкультурне навчальне середовище, на наше глибоке переконання, створює передумови для успішного позиціонування майбутнього фахівця не лише у своїй країні, а й поза її межами.

Головними різновидами міжкультурного навчального середовища ми визначили: *імерсійне навчальне середовище* (у якому домінує взаємодія через абстрагованість і занурення в іншомовну культуру); *віртуальне* (взаємодія через інформаційний простір і новітні мультимедійні комунікаційні технології); *інтерактивне* (взаємодія через навігацію в режимі реального часу); *дискусивне*

(взаємодія через електронні і паперові носії для пошуку, опрацювання та обміну інформацією, а також робота із наближеним до професійного контекстом).

Проведене вивчення дозволило теоретично обґрунтувати дієвість комплексу, що складається із чотирьох взаємопов'язаних і взаємообумовлених організаційно-педагогічних умов формування МКК майбутніх фахівців ЗЕД, а також перевірити на практиці укладений нами план їх реалізації, апробований в Тернопільському національному економічному університеті на Україно-нідерландському факультеті економіки та менеджменту.

Ми частково торкалися цієї теми у своїй попередній статті «Моделювання процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності» [3]. Але вважаємо за необхідне на основі поглибленого аналізу кожної організаційно-педагогічної умови ще раз підкреслити важливість вирізнення серед інших ключового фактору її успішної реалізації.

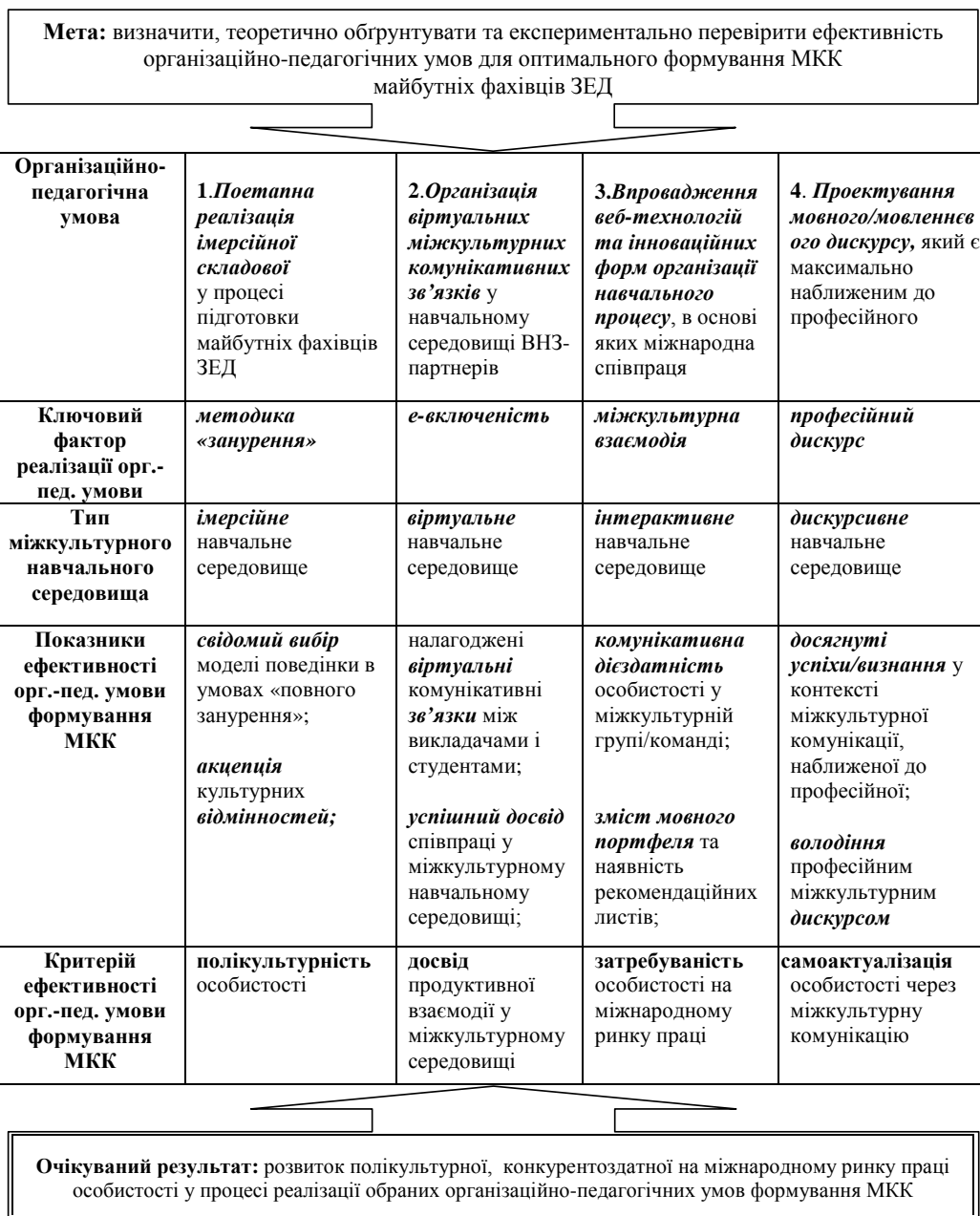

Рис. 1. Комплекс організаційно-педагогічних умов формування МКК та їх відповідність типу міжкультурного навчального середовища і меті експериментального дослідження

лізації, у відповідності з типом міжкультурного навчального середовища, виведення критеріїв ефективності із конкретних показників, а також представити апробований план експериментальної роботи зі студентами першого курсу з коротким змістом, переліком основних форм роботи, визначеними методами формування МКК та ведучими засобами і співставити мету з отриманим результатом (див. Рис. 1).

Так, в основі першої організаційно-педагогічної умови «Поетапна реалізація імерсійної складової у процесі підготовки майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності» – методика поступового *повного занурення* в іншомовний простір. У спеціальній літературі знаходимо немало розвідок стосовно іншомовного занурення та його видів [6]. Узагальнивши напрацьовані характеристики поняття, під «зануренням» розуміємо імерсію, або різновид інтегрованого навчання/учіння, у процесі якого викладання і вивчення фахових дисциплін здійснюється іноземною мовою як засобом. При цьому акцент на необхідності реалізації імерсійної складової поставлений не випадково.

Ключовим фактором реалізації другої (див. Рис. 1) організаційно-педагогічної умови «Організація віртуальних міжкультурних комунікативних зв'язків у навчальному середовищі ВНЗ-партнерів» ми визначили *e-включеність*, як передумову успішної співпраці студентів і викладачів у віртуальному навчальному середовищі. *E-включеність* як поняття ще не знайшло свого остаточного визначення, однак починає активно вживатися у публікаціях. З однієї сторони його зміст можна розкрити через володіння мовою, що використовується для спілкування в уявному кіберпросторі, створеному інтернетом, а з іншої – це реальна комунікація у міжкультурному середовищі, або налагоджені віртуальні зв'язки [1]. У нашому дослідженні *e-включеність* є оптимальним способом налагодження соціальних контактів та інших видів комунікативних зв'язків у віртуальному міжкультурному середовищі задля досягнення мети (розширення рамок навчального середовища і збагачення досвіду продуктивної співпраці).

Реалізація третьої організаційно-педагогічної умови «Впровадження веб-технологій та інноваційних форм організації навчального процесу, в основі яких міжнародна співпраця» неможлива без виокремлення наступного ключового фактора, який вважатимемо її основою, це – міжкультурна взаємодія. Оскільки реально існуючі потужні мотиви будь-якої діяльності молоді людини (тобто: задоволення, успіх, визнання) активізуються лише в процесі спільної роботи (через співпрацю, інтеракцію, співучасть) і опосередковуються комунікацією (у формі діалога, полілога, обговорення чи дискусії), взаємодія виступає невід'ємним атрибутом її впровадження. Функціонування спроектованого інтерактивного навчального середовища унеможливорюється без співпраці суб'єктів навчальної діяльності, об'єднаних одним завданням і спільною метою в академічній або Т-групі. Отже, міжкультурну взаємодію ми розуміємо як активність особистості, що проявляється через комунікацію або співпрацю у міжкультурній групі/Т-групі/команді, стимулюється впливом учасників, співвідноситься із нормами, прийнятими у межах міжкультурного навчального середовища.

Вивчення показало, що ключовим фактором реалізації четвертої організаційно-педагогічної умови комплексу «Проектування мовного/мовленнєвого дискурсу, який є максимально наближеним до професійного» є *професійний дискурс*. Саме поняття

дискурс також достатньо широко репрезентоване у науковій літературі. *Дискурс* має широкий різноплановий зміст трактується представниками різних наукових шкіл по-різному і тому потребує уточнення.

На основі узагальнення, розглядаючи наявні дефініції, пропонуємо свій варіант тлумачення дискурсу. Отже, *дискурс* це – мовленнєвий твір (текст або повідомлення), що передається у різних формах (усній, писемній, паралінгвальній) конкретним мовцем у конкретній ситуації, під впливом різних історичних, соціокультурних та психологічних чинників з прагматичною метою або без неї. Крім цього, виокремлюємо категорію *професійний дискурс*, оскільки вважаємо, що навчальні тексти за фахом завжди повинні обиратися з урахуванням одночасно професійної і навчальної мети і тому до них особлива увага і підвищені вимоги. Використовуємо також дотичні поняття *спеціальний текст* – текст з певної спеціальності у його писемній та усній формах і *спеціальний дискурс* – мовленнєвий варіанти розгортання тексту, співвіднесені з тією чи іншою спеціальністю.

Для визначення шляхів реалізації комплексу організаційно-педагогічних умов нами укладено чотирирічний перспективний план роботи зі студентами Україно-нідерландського факультету, апробований у 2007-2012 роках, у якому відображено поетапне втілення методики повного занурення від підготовчого до кінцевого етапів.

У розробленому плані представлено обрані дисципліни з імерсійними навчальними програмами, основні форми роботи з формування МКК та ведучі засоби на кожному курсі. Крім цього всі вони подані з прив'язкою до кожної організаційно-педагогічної умови зокрема. Студентам першого курсу пропонуються спочатку окремі лекції англійською мовою та непідготовлене мовлення (через спроби налагодження комунікативних зв'язків у віртуальному середовищі ВНЗ – партнерів) і таким чином створюються базові передумови імерсійного середовища, пізніше, на другому етапі, вводиться цікавий елективний курс «Управління іміджем», програма і робоча програма якого розроблені на основі методики повного занурення і читається англійською мовою, а також дві нефахові дисципліни згідно навчального плану («Комунікації в бізнесі» та «Соціологія»), заняття з яких проводяться іноземною мовою викладачами кафедри ділової комунікації, які пройшли стажування за кордоном, демонструють високий рівень володіння іноземною мовою і хочуть його вдосконалювати.

Третій етап припадає на студентів третього року навчання, які опановують програмні дисципліни разом із польськими студентами по обміну у змішаних групах. Дисципліни «Міжкультурні комунікації в бізнесі» та «Організаційна поведінка» і ще одна дисципліна за вибором студента презентуються англійською мовою фахівцями кафедри ділової комунікації ТНЕУ спільно з колегами з-за кордону, або виключно носіями мови. Така інтенсивна поглиблена підготовка студентів сприяє полегшеній адаптації у полікультурному просторі, усуває перешкоди на шляху до професійно спрямованої комунікації та налагодження взаємовідносин. На останньому етапі (четвертий курс) 70% фахових дисциплін читається носіями мови («Міжкультурний менеджмент», «Міжкультурний маркетинг», «Міжкультурна економіка» та ін.). Практикується також повне занурення через навчання студентів за кордоном за програмами обміну.

На жаль, короткий обсяг статті не дає можливості зупинитися більш детально на усіх частинах

плану реалізації комплексу організаційно-педагогічних умов, укладеного по роках навчання, однак аналіз результатів експерименту, проведений на початку, в середині та в кінці показав позитивну динаміку.

Для перевірки ефективності реалізації кожної організаційно-педагогічної умови формування міжкультурної комунікативної компетентності, на основі обраних показників ми конкретизували чотири критерії: *полікультурність особистості* (свідомий вибір відповідної поведінкової моделі в умовах «повного занурення», акцепція міжкультурних відмінностей); *досвід продуктивної взаємодії у міжкультурному середовищі* (ефективна віртуальна взаємодія партнерів; успішний реальний досвід співпраці); *затребуваність особистості на міжнародному ринку праці* (зміст мовного портфеля і резюме; наявність рекомендаційних листів); *самоактуалізація особистості через міжкультурну комунікацію* (досягнуті успіхи/визнання у контексті міжкультурної комунікації, наближеної до професійної, володіння професійним міжкультурним дискурсом).

Основними характеристиками критеріїв та показників є відхилення/повага/акцепція міжкультурних цінностей та динаміка рівнів мотивації студентів до міжкультурної комунікації за рахунок опори на позитивне; вільне вживання мовних/мовленневих конструкцій у «живому» спілкуванні; сприйняття необхідності вчитися, (здобувати знання, вміння, навички і досвід) впродовж життя; адекватність ситуаціям і грамотність мовних/мовленневих конструкцій; здатність адекватно кодувати і розкодувати комунікативні моделі; здатність якісно виконувати завдання, працювати незалежно від інших; здатність будувати партнерські стосунки у групі/команді; трансформація особистості під впливом міжкультурної комунікації; реалізація особистісного потенціалу в процесі міжкультурної комунікації; моніторинг успіхів і невдач; адекватна самооцінка комунікативної діяльності в міжкультурному середовищі.

На основі критеріїв та показників сформованості міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності диференційовано рівні її сформованості базовий, достатній і оптимальний. З метою виявлення результатів експериментальної роботи визначимо характеристику кожного з рівнів та розроблено дескриптори.

Запропонований комплекс організаційно-педагогічних умов дав змогу студентам не лише розвивати продуктивне професійне мислення, засвоювати способи комунікативної діяльності, набувати соціокультурного досвіду, але й сформувати досить високий рівень МКК, що, безперечно, має великий вплив на формування міжкультурної комунікативної культури майбутніх фахівців.

Аналіз результатів експериментального дослідження засвідчив, що впровадження в навчальний процес запропонованих організаційно-педагогічних умов у комплексі було стимулом, рушійною силою і передумовою формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів. За результа-

тами формувального етапу експерименту збільшилась кількість студентів експериментальної групи з високим та середнім рівнями міжкультурної комунікативної компетентності (на 65,83% та 23,38% відповідно), див Рис. 2.

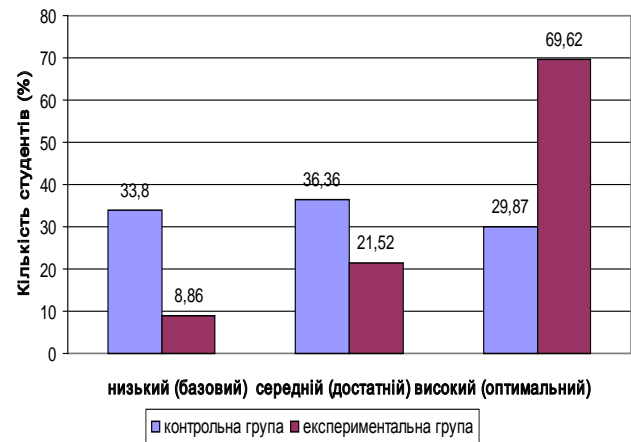

Рис. 2. Рівні сформованості міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців ЗЕД на підсумковому етапі контролю

Кількість студентів з середнім рівнем МКК в експериментальній групі зменшилася на 6,2%. Найбільш суттєві зміни спостерігаємо у кількості студентів експериментальної групи з базовим рівнем сформованості МКК, де відбулося зменшення на 29,8%. У контрольній групі на кінець експерименту позитивну динаміку продемонструвало 29,87% (високий рівень), 36,36% (середній рівень), 33,8% (низький рівень) студентів. Доведення вірогідності результатів дослідження та оцінювання достовірності отриманих експериментальних даних проведено за допомогою розрахунку статистичного показника – F-критерію.

Висновки. Отже, наше вивчення показало, що комплекс добре продуманих і організованих педагогічних умов в основі яких – цілеспрямовано реформоване міжкультурне навчальне середовище яке є медіумом забезпечення максимальної ефективності формування МКК майбутніх фахівців ЗЕД, а сама комунікація у полікультурному просторі зводиться до пошуку і знаходження порозуміння через міжкультурну взаємодію. Теоретично обґрунтовані організаційно-педагогічні умови, (як комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених чинників) цілеспрямовано вводилися у навчальний процес для оптимального формування МКК майбутніх фахівців ЗЕД через різновиди навчального середовища (імерсійне, віртуальне, інтерактивне, дискурсивне) при допомозі ключових факторів (методика занурення, е-включеність, міжкультурна взаємодія, професійний дискурс), що по-суті відображає елементи інноваційності.

Зіставивши мету та очікуваний результат дослідження (розвиток полікультурної, конкурентоздатної на міжнародному ринку праці особистості), зазначимо, що мети досягнуто про що свідчать цифрові дані, самооцінка студентів та оцінка експертів.

Список літератури:

1. Авсюкевич Ю. С. Методика навчання презентації англійською мовою студентів економічних спеціальностей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія і методика навчання: германські мови» / Ю. С. Авсюкевич. – Севастополь, 2009. – 24 с.
2. Болюбаш Н. М. Формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами мережевих технологій: дис. ... кандидата пед. наук: Надія Миколаївна Болюбаш. – Ялта, 2011. – 290 с.
3. Кричківська О. В. Моделювання процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності. / науковий журнал «Молодий вчений», 2014 р. – № 12 (15). – Частина перша. – С. 304-308.
4. Линенко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности / А. Ф. Линенко // Дис. ... д. пед. наук. – К., 1996. – 371 с.
5. Педагогічний словник / [за ред. М. Д. Ярмаченка]. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с. – С. 97.
6. Тернопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О. Б. Тернопольский, С. П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 192 с.
7. Федорова О. Ф. Некоторые вопросы активизации учащихся в процесс теоретического и производственного обучения / О. Ф. Федорова. – М.: Высшая школа, 1970. – 301 с.

Крычківська О.В.

Тернопольский национальный экономический университет

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ФОРМИРОВАНИЯ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Рассмотрен комплекс организационно-педагогических условий оптимального формирования межкультурной коммуникативной компетентности будущих специалистов внешнеэкономической деятельности в соответствии с целью экспериментального исследования. Выделены ключевые факторы реализации каждой и разновидности межкультурной учебной среды: иммерсионная, виртуальная, дискурсивная и интерактивная. На основе конкретизированных показателей уточнены критерии эффективности организационно-педагогических условий и предложен план их реализации, апробированный на практике. При этом делается вывод о том, что организационно-педагогические условия как комплекс взаимосвязанных и взаимообусловленных факторов, целенаправленно оптимизируют учебную среду для обеспечения достижения ожидаемого уровня межкультурной коммуникативной компетентности будущих специалистов внешнеэкономической деятельности на базе расширения существующих возможностей университетской системы образования.

Ключевые слова: организационно-педагогические условия, межкультурная коммуникативная компетентность, специалисты внешнеэкономической деятельности, иммерсионная, виртуальная, дискурсивная, интерактивная учебная среда.

Krychkiivska O. V.

Ternopil National Economic University

ORGANIZATIONAL PEDAGOGICAL CONDITIONS OF OPTIMAL FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF THE FUTURE SPECIALISTS IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

Summary

The complex of organizational pedagogical conditions of optimal formation of intercultural communicative competence of future professionals in foreign economic activity is observed in accordance with the purpose of the experimental research. The key factors of implementation of each variety of intercultural learning environment are determined: immersive, virtual, interactive and discursive. On the basis of concretized indicators, the criteria of the effectiveness of the organizational pedagogical conditions were specified and the plan of their practical realization was proposed. It is concluded that the organizational and pedagogical conditions, as a set of interrelated and interdependent factors, purposefully optimize the learning environment for the achievement of the expected level of intercultural communicative competence of future professionals in foreign economic activity on the basis of the expansion of existing capacity of the university education system.

Keywords: organizational pedagogical conditions intercultural communicative competence, specialists of international economic activity, immersive, virtual, discursive, interactive learning environment.